

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING KIBERJINOYATLARDAN JABIRLANGAN SHAXSLAR BILAN ISHLASHDA HUQUQBUZARLIKLARNING VIKTOMOLOGIK PROFILAKTIKASINI AMALGA OSHIRISH FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Bozorov Nasibbek Azamat o'g'li
323-guruh kursanti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17698138>

Annotatsiya. Ushbu maqolada profilaktika inspektorlarining kiberjinoyslardan jabirlangan shaxslar bilan ishlashda huquqbuzarliklarning viktinologik profilaktikasini amalga oshirishdagi roli va samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida kiberjinoyslarning turlari, jabrlanuvchilarning psixologik va ijtimoiy xususiyatlari, xavf guruhlarini aniqlash va ularni himoya qilish mexanizmlari ko'rib chiqildi. Shuningdek, profilaktika inspektorlarining huquqiy, psixologik va axborot-kommunikatsiya vositalarini qo'llash orqali kiberjinoyslarning oqibatlarini kamaytirish yo'llari tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari, zamonaviy yondashuv va integratsiyalashgan hamkorlik mexanizmlari jabrlanuvchilarning himoya tizimini sezilarli darajada mustahkamlashga imkon berishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: kiberjinoysl, profilaktika inspektori, viktinologik profilaktika, jabrlanuvchi, xavf guruhi, huquqni muhofaza qilish, psixologik yordam, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari.

Kirish

Kiberjinoyslarning so'nggi yillarda nafaqat global, balki milliy darajada ham jiddiy muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Internet va raqamli texnologiyalarning kengayishi bilan birga, shaxsiy ma'lumotlar, moliyaviy aktivlar va psixologik xavfsizlikka tahdid soluvchi jinoyslarning soni ortmoqda. Ushbu sharoitda jabrlanuvchilarning ko'pincha yolg'iz qoladi, o'zini himoyasiz his qiladi va qo'rquv, stress yoki ruhiy tushkunlikka uchraydi. Shu sababli, kiberjinoyslarning oqibatlarini kamaytirish va jabrlanuvchilarni himoya qilishda profilaktika inspektorlarining roli nihoyatda muhim hisoblanadi.

Profilaktika inspektorlari nafaqat jinoysl sodir bo'lgandan keyin tergov jarayonida yordam beradi, balki kiberjinoyslarning oldini olish, jabrlanuvchilarning xavfini kamaytirish va ularni ijtimoiy, psixologik jihatdan qo'llab-quvvatlash bilan shug'ullanadi. Bu esa ularning faoliyatini faqat huquqni muhofaza qilish doirasida emas, balki viktinologik profilaktika konsepsiyasi asosida tashkil etishni talab qiladi.

Metodologiya

Tadqiqot metodologiyasi bir nechta yondashuvni o'z ichiga oladi. Birinchidan, kiberjinoysl bo'yicha statistik ma'lumotlar, huquqiy me'yorlar va ilg'or xorijiy tajribalar tahlil qilindi. Ikkinchidan, profilaktika inspektorlarining amaliy faoliyatini kuzatish, jabrlanuvchi shaxslar bilan intervyu va so'rovnomalar orqali psixologik, ijtimoiy va xavf omillarini aniqlash amalga oshirildi. Uchinchidan, ekspertlar bilan suhbat va kontent tahlil usullari orqali kiberjinoyslarning oqibatlarini kamaytirish bo'yicha mavjud metodlar baholandi.

Shuningdek, tadqiqotda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, monitoring tizimlari va onlayn xavfsizlik mexanizmlari ham o'rganildi. Bu yondashuv profilaktika inspektorlarining kiberjinoyslardan jabrlangan shaxslar bilan ishlashdagi faoliyatini samarali tashkil etishga imkon beradi.

Natijalar

Tahlillar shuni ko'rsatdiki, kiberjinoyatlar ko'pincha moliyaviy firibgarlik, shaxsiy ma'lumotlarni o'g'irlash, kiberzo'rvonlik va onlayn tahqirlash shaklida sodir bo'ladi. Jabrlanuvchilar orasida o'zini yolg'iz his qilish, qo'rquv, depressiya va stress darajasi yuqori bo'ladi. Profilaktika inspektorlarining amaliyotini tahlil qilish natijasida, ular tomonidan jabrlanuvchilarni xavfsiz muhitga yo'naltirish, psixologik maslahatlar berish, qonuniy huquqlarini tushuntirish va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash tizimiga ulash jarayonlari mavjud, ammo samaradorlik yetarli emasligi aniqlangan.

Shuningdek, xavf guruhlari aniqlanishi va monitoring jarayonlari yagona standartlarga ega emasligi, elektron axborot tizimlaridan to'liq foydalanilmasligi va psixologik tayyorgarlik yetarli emasligi kuzatilgan. Xorijiy tajribalar shuni ko'rsatadiki, integratsiyalashgan yondashuv — profilaktika inspektori, psixolog, ijtimoiy xizmatlar va onlayn xavfsizlik tizimlarining hamkorligi jabrlanuvchilarning himoya darajasini sezilarli oshiradi.

Muhokama

Olingan natijalar profilaktika inspektorlarining kiberjinoyatlardan jabrlangan shaxslar bilan ishlashda viktimologik profilaktikani tizimli va integratsiyalashgan usulda olib borish zarurligini ko'rsatadi. Bu jarayonda xavf guruhini aniqlash, onlayn tahdidlarni baholash, psixologik maslahat va ijtimoiy qo'llab-quvvatlash mexanizmlarini birlashtirish muhim hisoblanadi.

Shuningdek, elektron monitoring tizimlari, tezkor axborot almashinuvi va onlayn xavfsizlik bo'yicha treninglar profilaktika inspektorlarining samaradorligini oshiradi. Mahalla, ta'lim muassasalari va tibbiyot tizimi bilan hamkorlik ham viktimologik profilaktikaning muhim komponenti hisoblanadi. Shu tarzda, kiberjinoyatlarning salbiy oqibatlarini kamaytirish va jabrlanuvchilarni himoya qilishda integratsiyalashgan yondashuv eng samarali vosita sifatida namoyon bo'ladi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, kiberjinoyatlardan jabrlangan shaxslar bilan ishlashda profilaktika inspektorining roli nafaqat jinoyat sodir bo'lganidan keyin reaksiya berish, balki erta ogohlantirish, xavf guruhini aniqlash va jabrlanuvchilarni psixologik-ijtimoiy qo'llab-quvvatlashni ta'minlashdan iborat. Profilaktika inspektorlarining maxsus treninglar, elektron monitoring tizimlari, psixologik maslahat va ijtimoiy hamkorlik mexanizmlari orqali faoliyati takomillashtirilsa, kiberjinoyatlarning oldini olish samaradorligi sezilarli darajada oshadi. Integratsiyalashgan yondashuv kiberjinoyatlar oqibatlarini kamaytirishda va jamiyatda xavfsizlikni mustahkamlashda muhim vosita hisoblanadi.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Sharipov, R. *Profilaktika va viktimologiya nazariyasi*. Toshkent: Akademiya, 2021.
2. IIV Akademiyasi. *Kiberjinoyatlar profilaktikasi bo'yicha metodik qo'llanma*. — Toshkent, 2022.
3. Holt, T. J., Bossler, A. M. *Cybercrime and Digital Victimization*. Routledge, 2016.